

Жмай О. В.
старший викладач кафедри менеджменту
та інновацій економіко-правового факультету
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА, В ЯКОМУ МИ ХОЧЕМО ЖИТИ: ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА

Переймаючись питанням про основоположні правила, які необхідні не просто для існування, але розвитку суспільства, потрібно розуміти всю складність такого завдання. І в першу чергу зрозуміти, про яке саме суспільство ми говоримо? Адже, незважаючи на глобалізацію і стирання кордонів, яка активно розвивається, в кожній країні (або групі країн) суспільство все одно своє. Виходить, що суспільств у світі налічується досить багато.

А що це взагалі таке — суспільство?

Суспільство можна визначити як групу людей, які проживають на певній території та мають здебільшого загальні культурні цінності, світогляд, історичний background тощо — тобто ті речі, які і роблять нас схожими один на одного. Звичайно, вони не повинні збігатися абсолютно і повністю, але якщо на одній території будуть проживати значні маси людей, що переслідують антагоністичні інтереси, нічим хорошим це явно не закінчиться.

Природно, в цей список потрібно додати і правила, яким більшість згодна підкорятися і, відповідно, вибудовувати свою життєдіяльність відповідно до них.

Також важливо відзначити, що більшість людей як в світі в цілому, так і в нашому (пострадянському) суспільстві зокрема все ж не відрізняються високими моральними ідеалами, схильністю до безкорисливої допомоги ближньому й іншими чеснотами. Це не означає, що всі навколо поголовно злі і недовірливі, але теорія Абрахама Маслоу [1] хоч і не для всіх, але працює, а проблема з тим, щоб задовольнити первинні потреби, на жаль, ще не вирішена остаточно.

Навіть якщо ми говоримо про те, що в майбутньому у нас буде якийсь загальний базовий дохід або послуги, про що, зокрема, розмірковує у своїй книзі «21 урок для 21 століття» [2] ізраїльський історик Юваль Харарі, швидше за все, це все одно не скасує необхідності якось вести своє «домашнє господарство». І тут ми стикаємося з однією з головних проблем — це корупція і «тіньова економіка». Чим

менш розвинена країна, тим більш явною стає ця проблема. Мова саме про «явність», тобто можливість її розгледіти, але це ключовий момент: не вбачаючи проблеми, не знаючи про неї, неможливо нічого зробити. Актуальною ця проблема є і для провідних країн, де, можливо, це навіть більш важливо, адже вважається, що там немає ні першого, ні другого, і це ускладнює процес вирішення питання.

Правило, яке тут стане в нагоді, можна назвати «правилом батога і пряника», оскільки, з одного боку, необхідно жорстко припиняти різні схеми (а бажано взагалі реагувати превентивно), щоб вони не шкодили розвитку економіки і суспільства в цілому. Але на одних покараннях далеко не зайдеш, тому правильну поведінку потрібно заохочувати — так, наприклад, реалізується підхід до корпоративної соціальної відповідальності з позиції державного регулювання [3], коли уряд країни, грубо кажучи, зобов'язує ряд компаній займатися благодійністю, обіцяючи, приміром, податкові пільги тим, хто робить це за всіма правилами, і збільшуючи податки для тих, хто відмовляється виконувати ці вимоги (приблизно так діють багато країн континентальної Європи).

Як не сумно, людей треба привчати поводитися правильно приблизно так само, як свого часу академік Павлов працював зі своїми собаками, або як діють приборкувачі диких тварин або дресирувальники в цирках: «великий брат» повинен строго карати і нагороджувати тебе «за справами твоїми», щоб ти нарешті зрозумів, «що таке добре, а що таке погано».

Література

1. Маслоу А. Мотивация и личность / пер. с англ. 3-е изд. СПб.: Питер, 2012. 352 с.
2. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття: пер. з англ. О. Дем'янчука. Київ, Форс Україна, 2016. 416 с.
3. Жмай А. В., Орлова Н. В. Анализ современных подходов к социальной ответственности бизнеса: возможности применения в Украине // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Випуск 7, частина 1. 2014. С. 19–23.